

UNIDADE 7

No camiño a unha sociedade igualitaria: a longa marcha

Para comezar:

- **Canto sabes de mulleres pioneiras do feminismo? [Se picas na ligazón, accederás a un cadro](#) con dez mulleres que marcaron e marcan fitos do feminismo.**
- **Cubrirás a última columna (“Onda feminista”) unha vez que remates de estudar a unidade. Trata de cubrir os demais campos. Se coñeces outras mulleres relevantes, podes engadilas.**
- **Fuches capaz a encher todos os campos?**
- **Cales fuches incapaz de rematar?**
- **Por que razón cres que non puides encher certos campos?**

Aclarando termos: *feminismo, machismo, hembrismo, feminazi*

O feminismo é un movemento social que persegue para as mulleres os mesmos dereitos que ostentan os homes. Nada máis. Nada menos.

Hai [homes e mulleres que se incomodan](#) ante o feminismo. Enténdeno como [o contrario do machismo](#), é dicir, a reivindicación da superioridade das mulleres sobre os homes. En castelán emprégase o termo [hembrismo](#) para denigrar ao movemento feminista. Trátase dun [termo erróneo](#), posto que non existe ningunha cultura na que as mulleres sexan consideradas superiores aos homes.

[Feminazi](#) é outro termo que pretende [ridiculizar ás mulleres feministas](#). O termo dá a entender que o feminismo é tan violento e opresor como o nazismo. Porén, o feminismo non só loita pola defensa dos dereitos da metade da poboación mundial, as mulleres, senón que, de paso, beneficia á outra metade.

Os inicios do feminismo: das precursoras ás sufraxistas

Durante séculos as mulleres tiveron grandes dificultades para acceder ao poder e a cultura na sociedade occidental. Aínda así a denuncia da subordinación foi recorrente entre as mulleres que conseguiron facer oír a súa voz. Así por exemplo, Cristina de Pizán escribiu *A Cidade das mulleres* en 1405. A través dun cento de mulleres relevantes da Antigüidade reivindicaba a valía da muller fronte a misoxinia da súa época.

A finais do século XVIII a Revolución Francesa supuxo o inicio da democracia. Os dereitos civís e políticos recoñecéronse a todos os homes. Os das mulleres foron ignorados, a pesar das reclamacións de figuras como Olympe de Gouges. Nesa mesma altura, en Inglaterra, Mary Wollstonecraft publicou *Vindicación dos dereitos da muller*. No libro desmontábanse os roles de xénero tradicionais e a suposta incapacidade da muller e reclamábase o seu dereito á educación, á independencia económica e á participación política.

Todas estas mulleres –e tamén os poucos homes que defenderon a igualdade– considéranse precursoras do feminismo. En realidade o movemento feminista non se constituíu de maneira organizada até mediados do XIX, no que denominamos a primeira onda feminista. Partíuse das teorías de Harriet Taylor Mill en Inglaterra ou Concepción Arenal en España, que continuaron a defensa da educación para as mulleres e o acceso aos dereitos dos homes.

A primeira onda centrouse na loita polo sufraixio. A finais do século XIX case todos os estados europeos recoñecían o sufraxio universal masculino (todos os homes adultos podían votar), pero negaban o voto ás mulleres. As sufraxistas mobilizaron ás mulleres na reivindicación deste dereito. Aínda que tiveron o seu centro en Inglaterra, con Emmeline Pankhurst como líder, a súa loita estendeuse por toda a sociedade occidental.

Na maior parte dos países europeos o voto feminino conquistouse nos anos que seguiron ao final da I Guerra Mundial (1914-1918). Dado que moitos obreiros foran mobilizados na guerra, as mulleres ocuparon o seu lugar na industria, conquistando de paso o dereito de sufraxio.

Rosie, a remachadora. Cartel sobre o traballo feminino nas fábricas de EE.UU. na II Guerra Mundial. Dominio público.

A segunda onda feminista

A segunda onda feminista xurdirá ao final da II Guerra Mundial (1939-1945). A figura capital deste momento é [Simone de Beauvoir](#), que publica en 1949 *O segundo sexo*, o libro fundacional do feminismo moderno.

A principal tese de Beauvoir é que a muller é unha estranxeira –a Outra– na sociedade. A muller só existe na sociedade como proxección das ideas que os homes teñen sobre ela e que definen os **roles de xénero**. Conquistar a súa liberdade, crear a súa propia imaxe debería ser o obxectivo de toda acción feminista.

O libro de Beauvoir reactivou o movemento feminista. Os principais estados do mundo asinaron en 1948 a [Declaración Universal de Dereitos Humanos](#) (DUDH). A **DUDH** recoñecía explicitamente os dereitos das mulleres, das minorías étnicas e relixiosas. Con todo, a **igualdade formal** nas leis non se transformara en **igualdade real**. A pesar de que legalmente o status da muller estaba equiparado ao do home, na práctica a discriminación seguía a ser un feito. Sucedía o mesmo coas persoas negras ou homosexuais, entre outras.

A terceira e cuarta onda feminista: o feminismo transversal

A partir dos anos sesenta o feminismo divídese en dúas correntes principais:

- O **feminismo liberal**. Despois da II Guerra Mundial as mulleres tiveron que retirarse novamente ao fogar. O papel de perfectas esposas e nais ao que estaban sometidas xerou un sentimento de insatisfacción en milleiros de mulleres, que caían enfermas ou suicidábanse. En 1963 Betty Friedan publicou *A mística feminina*. Friedan identificaba o problema: o rol opresivo e asfixiante que se lles impuxera ás mulleres, polo cal debían abandonarse a si mesmas en favor do coidado da familia e do fogar. Así xorde o feminismo liberal en EEUU, coa idea de que a desigualdade pódese atallar a través de decisións individuais xunto con leis e políticas que loiten pola igualdade.
- O **feminismo radical**. O termo radical provén de raíz: as feministas radicais avogaban por afondar na raíz da desigualdade. Kate Millet inaugurou esta corrente en 1969 con *Política Sexual*. Neste libro, pon enriba da mesa conceptos fundamentais como o de **patriarcado**. Así, converteron problemas que antes pertencían á esfera do privado, como a violencia de xénero, en cuestións sociais relacionadas coa cultura e a educación.

A partir de 1975 temos que falar da coexistencia de múltiples feminismos. Entre esas correntes podemos destacar:

- O **feminismo materialista**, que asegura que o patriarcado aprovéitase do traballo gratuito das mulleres no ámbito doméstico e de coidados.
- O **feminismo das mulleres negras e racializadas**, que denuncia a súa dobre opresión como mulleres e membros de minorías étnicas.

- O **ecofeminismo**, que xunta feminismo, pacifismo e ecoloxía.
- O **transfeminismo**, que entende o xénero como unha ferramenta de opresión e, polo tanto, trata de superar o xénero binario tradicional.

Manifestación feminista en Lugo, 3 de marzo de 2019. Galiza Contrainfo, CC NC-BY-SA 2.0.

Actualmente, o **movemento #MeToo** ou os éxitos da folga feminista internacional do 8 de marzo revelan a vixencia do movemento feminista. Fálase arestora do nacemento dunha **cuarta onda feminista**, caracterizada pola loita contra o acoso e a violencia cara ás mulleres e pola súa **interseccionalidade**, é dicir, a confluencia de todos os feminismos na loita contra o patriarcado.

PARA REFLEXIONAR:

- 1) Hai xente no teu entorno que se sente agredida polas reivindicacións do feminismo? Que argumentos empregan?
- 2) Hai xente no teu entorno que se sente agredida polas reivindicacións do feminismo? Que argumentos empregan?
- 3) Resume nun cadro as posicións principais do feminismo anterior á II Guerra Mundial:

	Precursoras	Primeira onda feminista
Representantes		
Obxectivos		
Contribucións		

4) As correntes liberal e radical do feminismo enfróntanse frecuentemente por teren argumentos contrarios. Busca a información necesaria para completar este cadro e analiza as similitudes e diferenzas.

	Feminismo liberal	Feminismo radical
Representantes		
Obxectivos		
Contribucións		
Críticas		

5) O feminismo radical popularizou o lema “o persoal é político”. Agora que coñeces algo máis sobre o feminismo radical, podes imaxinar que significa?

6) [O movemento #MeToo](#) foi contestado polo cancelo #NotAllMen. A través del milleiros de homes e tamén algunha muller reclamaban que non todos os homes teñen actitudes de acoso ou violencia cara ás mulleres. Esta actitude defensiva foi moi cuestionada polo movemento feminista. Por que razóns credes que foi tan criticado o #NotAllMen?

7) Investiga sobre o papel de mulleres do teu entorno na procura da igualdade. Poden ser persoas da túa familia ou mulleres que admires por algunha razón. Que ideas defenderon? En que ámbito traballaban? Que logros acadaron? Que dificultades tiveron que superar? Podes reflectir as túas pescudas en forma de relato, lapbook, entrevista, redacción...

8) Despois da II Guerra Mundial a publicidade tivo un papel fundamental na creación da imaxe de todo o que era desexable para unha muller da época. Busca anuncios da época e analízaos.